

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра Охорона праці та навколишнього середовища

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри «Охорона праці
та навколишнього середовища»

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

(ініціали та прізвище)

(підпис)

« _____ » _____ 20__ року

СІЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань _____ 26 – Цивільна безпека _____
(шифр і назва)

спеціальність _____ 263 – Цивільна безпека _____
(шифр і назва)

освітня програма _____ 263-01 – Охорона праці _____
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни _____ професійна підготовка _____
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна _____
(денна/заочна)

Харків – 2020 рік

Обсяг дисципліни: 4 кредити ECTS 120 годин.

Лекцій: 32 годин.

Лабораторних занять: _-__ годин.

Практичних занять: 16 годин.

Курсова робота.

Форма контролю: іспит

Термін викладання для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр/магістр»: 6 семестр.

Мова викладання: українська.

Мета - підготовка майбутнього фахівця з охорони праці у ролі фахівця служби охорони праці підприємства на підставі комплексу нормативно-правових документів, здатного здійснювати ефективну діяльність в організації управління щодо забезпечення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці на підприємстві.

Компетентності

Інтегральна компетентність (ІК) - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми під час практичної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах патріотизму і державності;
- Визначеність і наполегливість щодо вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків;
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Професійні компетентності (ПК):

- Знання та розуміння: функцій держави, форм реалізації цих функцій; правових основ цивільного захисту, охорони праці; основних принципів здійснення цивільного захисту;
- Здатність до використання основних методів та засобів управління, зв'язку та оповіщення у надзвичайних ситуаціях;
- Здатність до розуміння термінів та визначень понять у сфері цивільного захисту, охорони праці, номенклатури класифікації та параметрів уражальних чинників джерел надзвичайних ситуацій
- Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту населення і територій від них та небезпеки, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій.

В результати навчання студенти повинні знати:

- ✓ організацію проведення занять та інструктажів з охорони праці;
- ✓ організацію дотримання безпеки та гігієни праці;
- ✓ організацію дій з метою попередження або зменшення рівня вірогідного пошкодження;
- ✓ контроль за станом умов та безпеки праці на робочих місцях;
- ✓ здійснення перевірок за повідомленнями та заявами про порушення правил охорони праці;
- ✓ проведення навчальних занять з працівниками з питань охорони праці;
- ✓ створення системи управління охороною праці на конкретному виробництві;
- ✓ здійснення контролю за дотриманням на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності чинного законодавства, правил, стандартів, норм, положень, інструкцій з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища.

Теми що розглядаються

Змістовий модуль № 1

Загальні питання щодо СУОП

ВСТУП

Тема 1. КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ТА ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Основні поняття, терміни та визначення в галузі управління охороною праці
Національна концепція розвитку в галузі управління охороною праці
Основні завдання та функції управління охороною праці
Загальна структура управління охороною праці

1.1. Економічні методи управління охороною праці

1.2. Фінансування заходів з охорони праці

1.3. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці

Тема 2. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПОЛІТИКА В ГАЛУЗІ

ОХОРОНИ ПРАЦІ, ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ

2.1. Загальні поняття, терміни та визначення в сфері державного управління суспільним виробництвом

2.2. Першочергові завдання у сфері державного управління охороною праці

2.3. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці

2.4. Нагляд та контроль у сфері страхування від нещасних випадків

2.5. Центральні та регіональні органи управління охороною праці, їх компетенція та повноваження

- 2.6. Управління охороною праці на регіональному рівні
- 2.6.1. Особливості функціонування регіональних систем управління охороною праці
- 2.6.2. Завдання та права органів управління охороною праці на регіональному рівні
- 2.6.3. Основні заходи з охорони праці регіональних систем управління
- 2.6.4. Управління процесом вирішення завдань посадовими особами
- 2.6.5. Наглядові, контролюючі та експертні органи в регіональній системі управління охороною праці. Галузеве управління охороною праці

Тема 3. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- 3.1. Системний підхід та аналіз при організації охорони праці на виробництві
- 3.2. Загальна структура та завдання системи управління охороною праці на підприємстві
- 3.3. Функції системи управління охороною праці на підприємстві
 - 3.3.1. Прогнозування та планування роботи з охорони праці на підприємстві
 - 3.3.2. Організація та координація роботи з охорони праці на підприємстві
 - 3.3.2.1. Основні положення організації охорони праці на виробництві
 - 3.3.2.2. Нормативно-правова база для організації системи управління охороною праці на підприємстві
 - 3.3.2.3. Обов'язки посадових осіб підприємства з охорони праці
 - 3.3.2.4. Обов'язки працівників підприємства щодо виконання вимог охорони праці
 - 3.3.2.5. Служба охорони праці підприємства
 - 3.3.2.6. Комісія з питань охорони праці підприємства
 - 3.3.2.7. Уповноважені трудового колективу з питань охорони праці
 - 3.3.2.8. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці
 - 3.3.2.9. Порядок та періодичність проведення інструктажів з охорони праці, стажування та допуск працівників до роботи
 - 3.3.2.10. Права працівників на пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці
 - 3.3.2.11. Видача працівникам спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту
 - 3.3.3. Мотивація та стимулювання роботи з охорони праці на підприємстві
 - 3.3.4. Облік показників стану умов і безпеки праці на підприємстві
 - 3.3.5. Аналіз і оцінка стану умов та безпеки праці, паспортизація виробництв і атестація робочих місць на підприємстві
 - 3.3.6. Контроль за станом охорони праці і функціонуванням системи управління охороною праці на підприємстві
- 3.4. Економічні аспекти управління охороною праці на підприємстві
 - 3.4.1. Оцінка затрат на охорону праці
 - 3.4.2. Визначення ефективності заходів і засобів щодо профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності

- 3.5. Аналіз та профілактика виробничого травматизму на підприємстві
 - 3.6. Звітність підприємств про стан охорони праці
 - 3.7. Відповідальність працівників та посадових осіб підприємства за порушення законодавства з охорони праці
 - 3.8. Внутрішній аудит систем управління охороною праці на виробництві
- Виконання аудиту СУОП

Змістовий модуль № 2

Тема 4. РОЗВИТОК ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ МОП

- 4.1. Рекомендації МОП щодо побудови та впровадження сучасних систем управління охороною праці на виробництві
 - 4.1.1. Рекомендації у сфері національної політики з СУОП
 - 4.1.2. Рекомендації щодо створення Національного Керівництва з СУОП
 - 4.1.3. Модель та основні елементи СУОП згідно рекомендацій МОП
- 4.2. Рекомендації органів державного управління та нагляду щодо удосконалення існуючих систем управління охороною праці в Україні
 - 4.2.1. Рекомендації щодо порядку розробки і впровадження СУОП
 - 4.2.2. Рекомендації щодо примірної структури положення про СУОП та орієнтовний зміст його розділів
- 4.3. Вимоги стандарту OHSAS 18001 (ДСТУ-П OHSAS 18001) щодо побудови сучасних СУОП
 - 4.3.1. Особливості та сфера застосування OHSAS 18001
 - 4.3.2. Модель та основні елементи СУОП стандарту OHSAS 18001, загальні вимоги щодо їх побудови
- 4.4. Використання в системах управління охороною праці багатофункціональних інтегрованих систем комплексної безпеки

Тема 5. Аудит систем менеджменту безпеки праці та здоров'я робітників

- 5.1 Структура стандарту ISO 19011
- 5.2 Принципи аудиту
- 5.3 Види аудиту
- 5.4 Зв'язок з іншими стандартами ISO

Тема 6. Міжнародні моделі СУОП.

- 5.1. СУОП у Європі.
- 5.2. СУОП у США.
- 5.3. СУОП у Японії та Азії
- 5.4. СУОП в Австралії.

Форма та методи навчання (надається опис методів навчання)

Метод навчання – досить складне, багато якісне багатовимірне педагогічне явище, в якому знаходять відображення об'єктивні закономірності, принципи, цілі, зміст і форми навчання. Цей зв'язок з іншими дидактичними категоріями взаємо-зворотній: принципи, цілі, зміст і форми навчання визначають метод, але вони не можуть бути реалізовані без нього, без урахування можливостей їх практичної реалізації. Науковці поділяють методи навчання на словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо). При вивченні дисципліни використовуються проблемний підхід у лекції та пояснювально-ілюстративний метод. Проблемною є така лекція, що містить у собі проблемні, дискусійні твердження, варіанти вирішення яких досягаються обов'язковим обговоренням їх між усіма присутніми. Цьому передують монолог викладача, в якому він вводить слухачів у проблему, вказує на можливі підходи до її аналізу на матеріалі співставлення різних факторів та теорій і знайомить з деякими умовами та прецедентами її розв'язання, створюючи тим самим ґрунт для проблематизації зовнішнього діалогу. При пояснювально-ілюстративному методі, студенти, що навчаються одержують знання на лекції, з учбової або методичної літератури, через екранну допомогу в "готовому" вигляді. Сприймаючи і осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. У вузі даний метод знаходить найширше застосування для передачі великого масиву інформації. Це дозволяє студентам застосовувати усі форми освоєння матеріалу, що підвищує ефективність роботи у аудиторії. Окрім цього лектор має можливість застосовувати Інтернет сайти для ілюстрації лекційного матеріалу. Лекції викладаються державною мовою. Лектор застосовує на заняттях інформацію та ресурси, що розміщено у Інтернеті на сайтах кафедри та спеціально створеного сайту, де студент може знайти відповідь на багато запитань, у тому числі: лекції, методичні вказівки, форум, тести та інше.

Методи контролю

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, тестів, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо. Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться: з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 9 та 15 тижнях); з практичних завдань – на

практичних заняттях, шляхом опитування та перевірки виконання практичних завдань; з індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, реферату за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку (з оцінкою) відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом. Семестровий контроль може проводитися в усній формі по білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів (Інтернету). Можливе поєднання різних форм контролю. Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни. Тестування студентів у Інтернеті відбувається на сайті (<http://berezuc.com>). Також на цьому сайті надаються консультації лектора та прийом рефератів студентів, обговорювання на форумі нагальних питань.

Розподіл балів, які отримують студенти

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль						
1			2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
10	20	20	25	25	10	100

T1, T2, ... – номери тем змістових модулів.

Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів:

Аудиторні заняття (60%): Л (40%) – форма контролю – тестування;

Поза аудиторні роботи студента (40%): СРС (30% - КР, тільки за індивідуальними завданнями).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1	Гогіташвілі Г.Г. Системи управління охороною праці: Навчальний посібник. - Львів: Афіша. - 2002.- 316 с.
2	Управління охороною праці: Навч. посібник. / Ткачук К.Н., Мольчак Я.О., Каштанов С.Ф., Полукаров О.І., Ткачук К.К., Полукаров Ю.О., Стасюк В.М. - Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 288 с.

Допоміжна література

3	OHSAS 18001: 2007 "Система менеджменту охорони здоров'я та безпеки персоналу".
4	Керівництво з систем управління охороною праці - МОП-СУОП 2001, ILO-OSH 2001 // Міжнародне бюро праці. – Женева. – 2001.
5	ISO 19011: 2011 «Настанови щодо аудиту систем менеджменту»
6	В.В. Березуцький, Р.А.Біссіуні, В.Г.Здановський. Управління охороною праці на металообробних виробництвах машинобудівної галузі /Проблеми охорони праці в Україні:Збірник наукових праць.- К.: ННДІПБОП, 2010. – Вип.19. - С.25-37

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1.Видання кафедри «Охорони праці та навколишнього середовища» НТУ «ХПІ» - Доступ до ресурсу:
<http://sites.kpi.kharkov.ua/SafetyOfLiving/Htm/metrazr-2.php>

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3 – Перелік дисциплін

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Вступ до спеціальності	Безпека виробничих процесів та устаткування
Основи професійної безпеки та здоров'я	Атестація робочих місць за умовами праці
Основи інженерної підготовки	Правові основи працезахоронної політики та охорони праці
Системний та математичний аналіз	Експертиза з охорони праці
Теорія ризиків	Система контролю небезпечних та шкідливих виробничих факторів
	Потенційно–небезпечні виробничі технології та їх ідентифікація
	Дипломне проектування

Провідний лектор:

завідувач кафедри

БПтаНС, проф., дт.н.

Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ

(посада, звання, ПІБ)

(підпис)